

Nr 50.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse af 1, 3, 8, 10, 17, 22, 44 och 65 §§ grufvestadgan, till lag, innefattande bestämmelser angående grufdrift å viss kronojord, samt till lag angående ändrad lydelse af 2 kap. 3 § i lagen om nyttjanderätt till fast egendom; gifven Stockholms slott den 11 februari 1910.

Under åberopande af bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå Riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

1) lag om ändrad lydelse af 1, 3, 8, 10, 17, 22, 44 och 65 §§ grufvestadgan;

2) lag, innefattande bestämmelser angående grufdrift å viss kronojord; och

3) lag angående ändrad lydelse af 2 kap. 3 § i lagen om nyttjanderätt till fast egendom.

Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnestädse välbevågen.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres sjukdom:

GUSTAF ADOLF.

Albert Petersson.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse af 1, 3, 8, 10, 17, 22, 44 och 65 §§ grufvestadgan.

Häri genom förordnas, att 1, 3, 8, 10, 17, 22, 44 och 65 §§ grufvestadgan skola erhålla följande ändrade lydelse:

1 §.

Föremål för inmutning och bearbetande af den, som sig därtill anmäler, äro de mineralfyndigheter, hvilka innehålla:

1:o) malmerna till följande metaller, nämligen: guld, silfver, platina, kvicksilfver, bly, koppar, järn med undantag af sjö- och myrmalmer, mangan, krom, kobolt, nickel, zink, tenn, titan, molybden, wolfram, vismut, antimon och arsenik;

2:o) svafvelkis, magnetkis och grafit.

Förut inmutad eller bearbetad mineralfyndighet, som blifvit sönad, må ånyo inmutas, så framt fyndigheten, enligt hvad ofvan är sagdt, utgör föremål för inmutning.

3 §.

1 mom. Inmutning må ej ske å annan kronojord än sådan, som innehafves under ständig besittningsrätt eller är till boställe anslagen.

Till jord, som under ständig besittningsrätt innehafves, skall i detta hänseende hänföras äfven grufveskog.

2 mom. Å område, beläget på mindre afstånd än två hundra meter från boningshus eller från annan åbyggnad, där den är uppförd vid gård, eller från tomtplats eller trädgård, vare inmutning ej tillåten, utan tillstånd af såväl ägaren till byggnaden, tomtplatsen eller trädgården som den, hvilken därtill har nyttjanderätt; dock att inom utmål befintliga byggnader, hvilka erfordras för grufdriften, ej må utgöra hinder för inmutning.

Inmutning må ej ske å kyrkogård eller begravningsplats, ej heller, utan tillstånd af vederbörande myndighet eller styrelse, å område på mindre afstånd än trettio meter från sådan järnväg eller kanal, som är upplåten för allmän trafik.

3 mom. Inmutning vare ock förbjuden å förut inmutadt område samt å utmål, så länge rättigheten till området eller utmålet blifvit behörigen försvarad.

Har kronan å jord af den beskaffenhet, att enligt 3 § 1 mom. inmutning ej därå må ske, upplåtit rätt till undersökning eller tillgodogörande af mineralfyndighet, som 1 § sägs, eller apatit eller magnesit, och öfvergår jorden i enskild ägo eller till boställsjord eller upplåtes den under ständig besittningsrätt, vare inmutning å det område, upplåtelsen gäller, förbjuden, så länge den upplåtna rätten äger bestånd.

8 §.

Inom det inmutade området eller utmålet äger inmutaren uteslutande rätt att, med de villkor och inskränkingar, denna stadga innehåller, bearbeta och tillgodogöra sig så väl den inmutade mineralfyndigheten som äfven andra inmutningsbara mineral.

Förutom de mineral, hvilka inmutaren efter hvad nu är sagdt äger tillgodogöra sig, må öfriga mineraliska ämnen inom det inmutade området eller utmålet äfven af honom brytas, i den mån sådant är erforderligt för grufarbetets ändamålsenliga drifvande, och äge inmutaren därå använda hvad för grufdriftens ändamål behöfves. Hvad sålunda icke användes må inmutaren ock behålla, så framt det icke af jordägaren mot erläggande af godtgörelse för brytnings- och uppfodringskostnader afhämtas, om inmutningspunkten är belägen i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands eller Västerbottens län, inom ett år, men eljest inom sextio dagar efter tillsägelse. Jordägarens rätt i detta afseende utöfvas å sådan kronojord, hvarå inmutning må ske, af kronoåbon eller boställsinnehafvaren.

Uppstår tvist om beloppet af den godtgörelse, hvarom nu är sagdt, gånge med bestämmandet däraf såsom i 12 § stadgas, dock att, där skiljemän anlitas, parterna skola stånda hvar sina kostnader och gälda hvardera halfva kostnaden för skiljemännens sammanträde; och varde tiden för afhämtandet räknad från det att godtgörelsens belopp blifvit slutligen bestämdt.

10 §.

1 mom. Har mutsedel blifvit meddelad å fyndighet, som efter 1 § ej utgör föremål för inmutning, vare mutsedel ogill, och utmål för sådan grufva förbjudet.

Lag samma vare, där inmutningspunkten, i strid mot föreskrifterna i 3 § 1 och 2 mom., blifvit förlagd å område, där inmutning enligt nämnda lagrum ej är tillåten.

Klander mot mutsedel på grund af förhållande, hvarom nu är sagdt, så ock påstående att inmutningsrätt blifvit förverkad genom underlåtet fullgörande af föreskrifterna i 13 § 1 mom. eller 14 § 1 punkten skall, för att vara gällande, anmälas sist vid utmålsförrättningen; ägande dock den, hvars rätt blifvit förnärmat, att dessförinnan, när han vill, få all verkan af mutsedeln upphäfd genom klagan hos bergsöfverstyrelsen, om den inmutade fyndigheten ej utgör föremål för inmutning enligt 1 §, men eljest efter stämning hos domaren.

Har inmutare eller grufägare vetskap om att grufva olagligen tillkommit eller att inmutningsrätten förverkats, och verkställer han ändå arbete vid sådan grufva, ansvarare såsom för åverkan, om åtal därå i laga tid anställes.

2 mom. Är mutsedel meddelad för inmutning ånyo af sådan äldre grufva, som uppgifvits vara sönad, vare förre innehafvaren icke skyldig att för nye inmutaren vika, innan han blifvit dömd sin rätt förlustig; och skall i sådan tvist klander mot den, som grufva innehar, icke gälla där det grundas på försummelse eller annat förhållande, som ägt rum för längre tid tillbaka än andra kalenderåret före klandrets instämmande.

17 §.

Å sådan kronojord, hvarå inmutning må ske, skall kronoåbon eller boställsinnehafvaren njuta den jordägaren enligt 16 § tillkommande rätt till godo; ägande han ock, om han begagnar jordägareandelen, att samma andel sedermera behålla såsom sin enskilda tillhörighet.

22 §.

1 mom. Ansökning om utmål skall ske skriftligen och däri uppgifvas till namn och hemvist den eller de jordägare, på hvilkas mark utmålet kan komma att läggas; och vare bergmästaren skyldig att, så fort ske kan och tjänlig årstid är för handen, den sökta utmålsläggningen på stället företaga.

2 mom. Kostnaden för utmålsförrättningen skall gäldas af grufägaren; och vare sökanden pliktig att, där bergmästaren det fordrar, denna kostnad inom förelagd tid förskjuta, vid äfventyr, om den tid försittes, att ansökningen icke anses hafva inkommit tidigare, än förskottet sedermera erlägges, hvilken påföljd bör i förelagandet intagas.

44 §.

Önskar grufägare längre tids hvilostånd än bergmästaren enligt 42 § kan medgifva, söke då förlängning därå hos bergsöfverstyrelsen, som, då särskilda omständigheter därtill föranleda samt jordägaren eller å sådan kronojord, hvarå inmutning må ske, kronoåbon eller boställsinnehafvaren till ansökningen lämnat bifall, äger att förlänga hviloståndstiden under ytterligare högst fyra arbetsår.

65 §.

Underlåter delägare att betala tillskott, som blifvit å stämman beslutadt eller af grufföreståndaren enligt 62 § infordradt, och har han, sedan den för beloppets erläggande utsatta tid gått till ända, bevisligen blifvit om betalningens fullgörande erinrad, men icke inom sextio dagar efter mottagandet af sådan erinran tillskottet erlagt, hafve han till öfriga delägare förverkat sin lott i grufvan och dess tillhörigheter.

Har delägare efter ty nu är sagdt förverkat sin lott i grufva, njute han ersättning för sin andel i grufvan tillhörande hemmanslägenheter och annan jordegendom; och vare han för tillskottets betalande fri.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1910. Beträffande grufva, hvartill rättighet därförinnan är vunnin, skall gälla hvad dittills varit stadgadt.

Fö r s l a g

till

L a g,

innefattande bestämmelser angående grufdrift å viss kronojord.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Å kronojord, som ej innehafves under ständig besittningsrätt eller är anslagen till boställe, må arbete för undersökning eller tillgodogörande af mineralfyndighet, hvarom i 1 § grufvestadgan förmäles, eller apatit eller magnesit ej verkställas inom

1) område, beläget på mindre afstånd än tvåhundra meter från böningshus eller från annan åbyggnad, där den är uppförd vid gård, eller från tomtplats eller trädgård, med mindre medgifvande härtill lämnats af såväl ägaren till byggnaden, tomtplatsen eller trädgården, som den, hvilken därtill har nyttjanderätt, dock att under byggnad, hvarom nu sagts, ej innefattas byggnad, som är uppförd för grufdrift;

2) kyrkogård eller begravningsplats;

3) område på mindre afstånd än trettio meter från sådan järnväg eller kanal, som är upplåten för allmän trafik, så vidt ej medgifvande af vederbörande myndighet eller styrelse lämnats.

Hvad nu sagts gälle dock ej, där omständighet, som skulle utgjort hinder för grufarbete, tillkommit först efter det fyndighet, hvarom fråga är, börjat för kronans räkning bearbetas eller rättighet till fyndighetens bearbetande blifvit af kronan upplåten.

2 §.

Idkas, efter upplåtelse från kronan, af två eller flera personer tillsammans eller af bolag grufdrift å område, därå jämlikt 3 § 1 mom. eller 3 mom. sista stycket grufvestadgan inmutning ej må ske, skall för hvarje år utses en grufföreståndare, hvilken är ansvarig för fullgörande af de föreskrifter beträffande ordningen för grufdriften, som äro eller varda gifna. Grufföreståndare kan endast den vara, som är svensk undersåte och bosatt i riket.

Val af grufföreståndare skall anmälas hos bergmästaren. Sker ej sådan anmälan, eller har obehörig person utsetts till grufföreståndare, är en hvar, som i grufvörelsen deltagit, eller, om grufdriften idkas af aktiebolag, hvarje ledamot af dess styrelse ansvarig såsom vore han grufvans föreståndare.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1910. Beträffande grufva, hvar till rättighet därförinnan är vunnen, skall gälla hvad dittills varit stadgadt.

Förslag

till

Lag

angående ändrad lydelse af 2 kap. 3 § i lagen om nyttjanderätt till fast egendom.

Häri genom förordnas, att 2 kap. 3 § i lagen om nyttjanderätt till fast egendom skall erhålla följande ändrade lydelse:

Den, som till annan upplåter jord på arrende, må ej i vidare mån än som öfverensstämmer med hvad här nedan i 9, 27, 28, 33—37 och 39 §§ stadgas förbehålla sig eller annan ägare af fastigheten rätt att frånträda aftalet före arrendetidens slut; har sådant förbehåll skett, vare det utan verkan.

Hvad nu stadgats må dock ej utgöra hinder att vid upplåtelse af jord å arrende för kronans räkning arrendatorn tillförbindes att, mot skäligen nedsättning i arrendeafgiften samt skadestånd, afstå till fastigheten hörande område, där sådant af kronan påfordras för undersökning eller tillgodogörande af mineralfyndighet.

---

*Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
fredagen den 17 december 1909.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve TAUBE,
Statsråden: PETERSSON,
          HEDERSTIERNA,
          SWARTZ,
          grefve HAMILTON,
          grefve EHRENSVÄRD,
          MALM,
          LINDSTRÖM,
          NYLANDER.

Efter gemensam beredning med cheferna för finans- och jordbruksdepartementen anförde chefen för justitiedepartementet statsrådet Petersson:

»Vid innevarande års riksdag framlade Eders Kungl. Maj:t i särskilda propositioner åtskilliga förslag till lagar och författningar, hvarmed åsyftades hufvudsakligen att med upphäfvande af inmutningsrätten å viss kronojord gifva särskilda regler angående grufdrift å samma jord. Efter föredragning å justitiedepartementet föreslog sålunda Eders Kungl. Maj:t Riksdagen dels i proposition n:r 119 att antaga bland annat förslag till lag om ändrad lydelse af 1, 3, 8, 10, 17, 22, 44 och 65 §§ grufvestadgan samt till lag, innefattande bestämmelser angående grufdrift å viss kronojord, dels ock i proposition n:r 120 att antaga förslag till lag angående

ändrad lydelse af 2 kap. 3 § i lagen om nyttjanderätt till fast egendom den 14 juni 1907. I proposition n:r 121 föreslog Eders Kungl. Maj:t efter föredragning å jordbruksdepartementet Riksdagen att antaga förslag till bestämmelser angående undersökning och tillgodogörande af mineralfyndighet å viss kronojord. Enligt detta förslag skulle enskilde kunna — dock ej å sådana områden, som förklarats skola utgöra statsgrufvefält — i viss ordning af kronan förvärfva rätt att undersöka och tillgodogöra sig mineralfyndigheter mot skyldighet att erlägga afgäld efter fyndigheternas bruttoafkastning.

Sammansatta stats- och lagutskottet, till hvilket ifrågavarande propositioner hänvisades, hemställde i sitt utlåtande, att lagen om ändrad lydelse af angifna §§ i grufvestadgan måtte af Riksdagen antagas. Beträffande förslaget till bestämmelser angående undersökning och tillgodogörande af mineralfyndighet å viss kronojord anförde däremot utskottet, att, då förslag angående de områden, hvilka borde såsom statsgrufvefält förklaras, icke vore att motse förrän vid 1910 års riksdag, utskottet ej kunde finna lämpligt att för det dåvarande förorda några bestämmelser af den art som i det föreliggande förslaget omförmäldes. Utskottet hemställde därför, att samma förslag icke för det dåvarande måtte af Riksdagen bifallas. Med hänsyn till det sammanhang, som förefunnes mellan detta och de öfriga af Eders Kungl. Maj:t framlagda förslagen, hemställde utskottet vidare, att ej heller dessa förslag måtte af Riksdagen antagas.

Hvad utskottet i de båda sista afseendena hemställt, blef af Riksdagen bifallet. Däremot stannade kamrarna i olika beslut beträffande de föreslagna ändringarna i grufvestadgan. Andra kammaren biföll äfven i denna del utskottets framställning, hvaremot Första kammaren beslöt afslå densamma. Under debatten i sistnämnda kammare framhölls särskildt, att inmutningsrätten ej borde upphävas utan att man visste hvad som skulle sättas i stället och att följaktligen, då förslaget till bestämmelser angående undersökning och tillgodogörande af mineralfyndighet å viss kronojord ej upptoges till pröfning, ej heller ifrågavarande lagförslag borde antagas.

I Riksdagens skrifvelse den 11 maj 1909, hvarigenom Riksdagens beslut i dessa frågor anmälts, har Riksdagen tillika anført bland annat, att Riksdagen ansåge det vara önskvärdt, att Eders Kungl. Maj:t ville, innan förslag i ämnet ånyo förelades Riksdagen, taga i förnyadt öfvervägande, huruvida ett system, enligt hvilket royaltyn bestämdes efter nettoafkastningen, kunde vara i praktiken genomförbart.

Såsom af denna redogörelse framgår, torde utgången i Riksdagen icke hafva berott på några principiella betänkligheter mot de framlagda för-

slagen, utan synes fast hellre tydligt det Riksdagen förväntar, att förslagen efter att hafva i angifna hänseenden fullständigats skola ånyo till Riksdagens pröfning framläggas. Under förflutna sommaren och hösten hafva frågorna om hvilka områden lämpligen böra förklaras för statsgrufvefält samt om lämpligaste sättet för royaltyns utgörande underkastats utredning inom jordbruksdepartementet. Sedan, efter hvad jag erfarit, utredningen i båda dessa hänseendena nu framskridit så långt att den inom allra närmaste tiden torde föreligga afslutad, synes intet hinder finnas, att förelägga nästa års riksdag förslag i ämnet.

I förslagen till lag om ändrad lydelse af vissa §§ i grufvestadgan och till lag, innefattande bestämmelser angående grufvdrift å viss kronojord, finner jag ej skäl ifrågasätta annan ändring än att såsom tid för ikraftträdandet sättes annat datum, hvarjämte i sistberörda förslaget torde böra beträffande grufvor, hvartill rättighet vunnits före lagens ikraftträdande, göras samma förbehåll som i förslaget till ändringar i grufvestadgan.

Hvad förslaget till lag om ändrad lydelse af 2 kap. 3 § nyttjanderättslagen innehåller rörande afstående af område för undersökning och tillgodogörande af mineralfyndighet synes jämväl böra i oförändradt skick framläggas.

Sistnämnda förslag innefattar emellertid äfven stadganden angående rätt för kronan att göra förbehåll om återbekommande af utarrenderad kronojord, där så påfordras för allmänt ändamål, för hvars tillgodoseende enligt gällande författning enskild man, menighet eller inrättning kan förpliktas afstå jord eller lägenhet. I denna del torde förslaget böra få för närvarande förfalla.

I förenämnda skrifvelse har nämligen Riksdagen ifrågasatt än mer vidtgående undantag från det uti ifrågavarande § af nyttjanderättslagen gifna tvingande lagbud. Riksdagen har sålunda anhållit, det Eders Kungl. Maj:t täcktes taga under öfvervägande, huruvida icke till främjande af egnahemsrörelsen de hinder, som för närvarande mötte mot att under löpande arrendetid från kronoegendomar afsända lägenheter, skulle kunna undanröjas, samt att de förslag, som af utredningen framginge, måtte föreläggas 1910 års riksdag. Spörsmålet, i hvad mån kronoarrendator må kunna förpliktas att under arrendetiden afträda jord utöfver hvad som erfordras för undersökning eller tillgodogörande af mineralfyndighet, har härigenom erhållit sådan räckvidd, att det icke lämpligen kan göras till föremål för öfvervägande i detta sammanhang. Såsom ytterligare skäl att ej nu upptaga detta spörsmål till behandling torde böra framhållas, att, enligt hvad jag inhämtat, den för revision af expropriationslagstiftningen

tillsatta kommitténs arbete kan väntas vara afslutadt redan under nästkommande vår, samt att följaktligen, med hänsyn såväl till hvad högsta domstolen i ämnet yttrat som till den affattning det ifrågavarande lagrummet i förslaget erhållit, kan anses påkalladt att afvakta resultatet af kommitténs arbete innan nu omförmälda spörsmålet upptages till slutlig lösning.

I enlighet med hvad jag nu yttrat har jag låtit inom justitiedepartementet omarbete ifrågavarande lagförslag.»

Sedan föredraganden härefter uppläst förslagen i deras omarbetade skick, af den lydelse bilagor vid detta protokoll utvisa, hemställde han, att lagrådets utlåtande öfver desamma måtte, för det ändamål § 87 rege- ringsformen omförmäler, genom utdrag af protokollet inhämtas.

Till denna af statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställen tacktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall.

Ur protokollet

Erik Ölander.

Bil.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse af 1, 3, 8, 10, 17, 22, 44 och 65 §§ grufvestadgan.

Härigenom förordnas, att 1, 3, 8, 10, 17, 22, 44 och 65 §§ grufvestadgan skola erhålla följande ändrade lydelse:

1 §.

Föremål för inmutning och bearbetande af den, som sig därtill anmäler, äro de mineralfyndigheter, hvilka innehålla:

1:o) malmerna till följande metaller, nämligen: guld, silfver, platina, kvicksilfver, bly, koppar, järn med undantag af sjö- och myrmalmer, mangan, krom, kobolt, nickel, zink, tenn, titan, molybden, wolfram, vismut, antimon och arsenik;

2:o) svafvelkis, magnetkis och grafit.

Förut inmutad eller bearbetad mineralfyndighet, som blifvit sönad, må ånyo inmutas, så framt fyndigheten, enligt hvad ofvan är sagdt, utgör föremål för inmutning.

3 §.

1 mom. Inmutning må ej ske å annan kronojord än sådan, som innehafves under ständig besittningsrätt eller är till boställe anslagen.

Till jord, som under ständig besittningsrätt innehafves, skall i detta hänseende hänföras äfven grufveskog.

2 mom. Å område, beläget på mindre afstånd än två hundra meter från boningshus eller från annan åbyggnad, där den är uppförd vid gård, eller från tomtplats eller trädgård, vare inmutning ej tillåten, utan tillstånd af såväl ägaren till byggnaden, tomtplatsen eller trädgården som den, hvilken därtill har nyttjanderätt; dock att inom utmål befintliga byggnader, hvilka erfordras för grufdriften, ej må utgöra hinder för inmutning.

Inmutning må ej ske å kyrkogård eller begravningsplats, ej heller, utan tillstånd af vederbörande myndighet eller styrelse, å område på mindre afstånd än trettio meter från sådan järnväg eller kanal, som är upplåten för allmän trafik.

3 mom. Inmutning vare ock förbjuden å förut inmutadt område samt å utmål, så länge rättigheten till området eller utmålet blifvit behörigen försvarad.

Har kronan å jord af den beskaffenhet, att enligt 3 § 1 mom. inmutning ej därå må ske, upplåtit rätt till undersökning eller tillgodogörande af mineralfyndighet, som i 1 § sägs, eller apatit eller magnesit, och öfvergår jorden i enskild ägo eller till boställsjord eller upplåtes den under ständig besittningsrätt, vare inmutning å det område, upplåtelsen gäller, förbjuden, så länge den upplåtna rätten äger bestånd.

8 §.

Inom det inmutade området eller utmålet äger inmutaren uteslutande rätt att, med de villkor och inskränkingar, denna stadga innehåller, bearbeta och tillgodogöra sig så väl den inmutade mineralfyndigheten som äfven andra inmutningsbara mineral.

Förutom de mineral, hvilka inmutaren efter hvad nu är sagdt äger tillgodogöra sig, må öfriga mineraliska ämnen inom det inmutade området eller utmålet äfven af honom brytas, i den mån sådant är erforderligt för grufarbetets ändamålsenliga drifvande, och äge inmutaren därpå använda hvad för grufdriftens ändamål behöfves. Hvad sålunda icke användes må inmutaren ock behålla, så framt det icke af jordägaren mot erläggande af godtgörelse för brytnings- och uppfordringskostnader afhämtas, om inmutningspunkten är belägen i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands eller Västernorrlands län, inom ett år, men eljest inom sextio dagar efter tillsägelse. Jordägarens rätt i detta afseende utöfvas å sådan kronojord, hvarå inmutning må ske, af kronoåbon eller boställsinnehafvaren.

Uppstår tvist om beloppet af den godtgörelse, hvarom nu är sagdt, gånge med bestämmandet däraf såsom i 12 § stadgas, dock att, där skiljemän anlitas, parterna skola stånda hvar sina kostnader och gälda hvardera halfva kostnaden för skiljemännens sammanträde; och varde tiden för afhämtandet räknad från det att godtgörelsens belopp blifvit slutligen bestämdt.

10 §.

1 mom. Har mutsedel blifvit meddelad å fyndighet, som efter 1 § ej utgör föremål för inmutning, vare mutsedel ogill och utmål för sådan grufva förbjudet.

Lag samma vare, där inmutningspunkten, i strid mot föreskrifterna i 3 § 1 och 2 mom., blifvit förlagd å område, där inmutning enligt nämnda lagrum ej är tillåten.

Klander mot mutsedel på grund af förhållande, hvarom nu är sagdt, så ock påstående att inmutningsrätt blifvit förverkad genom underlåtet fullgörande af föreskrifterna i 13 § 1 mom. eller 14 § 1 punkten skall, för att vara gällande, anmälas sist vid utmålsförrättningen; ägande dock den, hvars rätt blifvit förnärmad, att dessförinnan, när han vill, få all verkan af mutsedeln upphäfd genom klagan hos bergsöfverstyrelsen, om den inmutade fyndigheten ej utgör föremål för inmutning enligt 1 §, men eljest efter stämning hos domaren.

Har inmutare eller grufägare vetskap om att grufva olagligen tillkommit, eller att inmutningsrätten förverkats, och verkställer han ändå arbete vid sådan grufva, ansvare såsom för åverkan, om åtal därå i laga tid anställes.

2 mom. Är mutsedel meddelad för inmutning ånyo af sådan äldre grufva, som uppgifvits vara sönad, vare förre innehafvaren icke skyldig att för nye inmutaren vika, innan han blifvit dömd sin rätt förlustig; och skall i sådan tvist klander mot den, som grufva innehar, icke gälla där det grundas på försummelse eller annat förhållande, som ägt rum för längre tid tillbaka än andra kalenderåret före klandrets instämmande.

17 §.

Å sådan kronojord, hvarå inmutning må ske, skall kronoåbon eller boställsinnehafvaren njuta den jordägaren enligt 16 § tillkommande rätt till godo; ägande han ock, om han begagnar jordägareandelen, att samma andel sedermera behålla såsom sin enskilda tillhörighet.

22 §.

1 mom. Ansökning om utmål skall ske skriftligen och däri uppgifvas till namn och hemvist den eller de jordägare, på hvilkas mark utmålet kan komma att läggas; och vare bergmästaren skyldig att, så fort ske kan och tjänlig årstid är för handen, den sökta utmålsläggningen på stället företaga.

2 mom. Kostnaden för utmålsförrättningen skall gäldas af grufvägaren; och vare sökanden pliktig att, där bergmästaren det fordrar, denna kostnad inom förelagd tid förskjuta, vid äfventyr, om den tid försittes, att ansökningen icke anses hafva inkommit tidigare, än förskottet sedermera erlægges, hvilken påföljd bör i föreläggandet intagas.

44 §.

Önskar grufvägare längre tids hvilostånd än bergmästaren enligt 42 § kan medgifva, söke då förlängning därå hos bergsöfverstyrelsen, som, då särskilda omständigheter därtill föranleda samt jordägaren eller å sådan kronojord, hvarå inmutning må ske, kronoåbon eller boställsinnehafvaren till ansökningen lämnat bifall, äger att förlänga hviloståndstiden under ytterligare högst fyra arbetsår.

65 §.

Underlåter delägare att betala tillskott, som blifvit å stamma beslutadt eller af grufföreståndaren enligt 62 § infordradt, och har han, sedan den för beloppets erläggande utsatta tid gått till ända, bevisligen blifvit om betalningens fullgörande erinrad, men icke inom sextio dagar efter mottagandet af sådan erinran tillskottet erlagt, hafve han till öfriga delägare förverkat sin lott i grufvan och dess tillhörigheter.

Har delägare efter ty nu är sagdt förverkat sin lott i grufva, njute han ersättning för sin andel i grufvan tillhörande hemmanslägenheter och annan jordegendom; och vare han för tillskottets betalande fri.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1910. Beträffande grufva, hvartill rättighet därförinnan är vunnen, skall gälla hvad dittills varit stadgadt.

Bil.

Förslag

till

L a g,

inefattande bestämmelser angående grufdrift å viss kronojord.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Å kronojord, som ej innehafves under ständig besittningsrätt eller är anslagen till boställe, må arbete för undersökning eller tillgodogörande af mineralfyndighet, hvarom i 1 § grufvestadgan förmäles, eller apatit eller magnesit ej verkställas inom

1) område, beläget på mindre afstånd än tvåhundra meter från böningshus eller från annan åbyggnad, där den är uppförd vid gård, eller från tomtplats eller trädgård, med mindre medgifvande härtill lämnats af såväl ägaren till byggnaden, tomtplatsen eller trädgården, som den, hvilken därtill har nyttjanderätt, dock att under byggnad, hvarom nu sagts, ej innefattas byggnad, som är uppförd för grufdrift;

2) kyrkogård eller begravningsplats;

3) område på mindre afstånd än trettio meter från sådan järnväg eller kanal, som är upplåten för allmän trafik, så vidt ej medgifvande af vederbörande myndighet eller styrelse lämnats.

Hvad nu sagts om hinder mot grufarbete vare dock ej gällande i fråga om fyndighet, som, innan hindret tillkommit, för kronans egen räkning bearbetats eller till hvars bearbetande rättighet är före hindrets tillkomst af annan vunen.

2 §.

Idkas, efter upplåtelse från kronan, af två eller flera personer tillsammans eller af bolag grufdrift å jord eller område, därå jämlikt 3 § 1 mom. eller 3 mom. sista stycket grufvestadgan inmutning ej må ske, skall för hvarje år utses en grufföreståndare, hvilken är ansvarig för fullgörande af de föreskrifter beträffande ordningen för grufdriften, som äro eller varda gifna. Grufföreståndare kan endast den vara, som är svensk undersåte och bosatt i riket.

Val af grufföreståndare skall anmälas hos bergmästaren. Sker ej sådan anmälan, eller har obehörig person utsetts till grufföreståndare, är en hvar, som i grufvrörelsen deltagar, eller, om grufdriften idkas af aktiebolag, hvarje ledamot af dess styrelse ansvarig såsom vore han grufvans föreståndare.

Denna lag träder i kraft den 1 okt. 1910. Beträffande grufva, hvar till rättighet därförinnan är vunnen, skall gälla hvad dittills varit stadgadt.

Bil.

Förslag

till

Lag

**angående ändrad lydelse af 2 kap. 3 § i lagen om nyttjanderätt
till fast egendom den 14 juni 1907.**

Härigenom förordnas, att 2 kap. 3 § i lagen om nyttjanderätt till fast egendom den 14 juni 1907 skall erhålla följande ändrade lydelse:

Den, som till annan upplåter jord på arrende, må ej i vidare mån än som öfverensstämmer med hvad här nedan i 9, 27, 28, 33—37 och 39 §§ stadgas förbehålla sig eller annan ägare af fastigheten rätt att fråntråda aftalet före arrendetidens slut; har sådant förbehåll skett, vare det utan verkan.

Hvad nu stadgats må dock ej utgöra hinder att vid upplåtelse af jord å arrende för kronans räkning arrendatorn tillförbindes att, mot skälig nedsättning i arrendeafgiften samt skadestånd, afstå till fastigheten hörande område, där sådant af kronan påfordras för undersökning eller tillgodogörande af mineralfyndighet.

Utdrag af protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd onsdagen den 5 januari 1910.

N ä r v a r a n d e :

Justitieråden QUENSEL,
friherre MARKS VON WÜRTEMBERG,
PETRÉN.
Regeringsrådet WALL.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 17 december 1909, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle, för det ändamål § 87 regeringsformen omförmåler, inhämtas öfver förslag till lag om ändrad lydelse af 1, 3, 8, 10, 17, 22, 44 och 65 §§ grufvestadgan, till lag, innefattande bestämmelser angående grufdrift å viss kronojord, och till lag angående ändrad lydelse af 2 kap. 3 § i lagen om nyttjanderätt till fast egendom den 14 juni 1907.

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits af andre ledamoten å justitiedepartementets afdelning för lagärenden, hofrättsrådet Gustaf Appelberg; och blefvo desamma nu företagna till slutlig behandling.

Förslaget till lag om ändrad lydelse af 1, 3, 8, 10, 17, 22, 44 och 65 §§ grufvestadgan.

Justitierådet friherre *Marks von Würtemberg* yttrade:

»Förevarande lagförslag går allenast ut på afskaffande af rätten till inmutning å viss kronojord och lämnar öppet på hvad sätt mineralfyndig-

heter å denna jord skola tillgodogöras; men af föredragande departementschefens yttrande till statsrådsprotokollet och hvad som tidigare i ärendet förekommit frångår, att i stället för lagstadgandena om inmutning skulle tråda vissa, till sitt innehåll med dem besläktade men jämlikt 77 § regeringsformen af riksdagen ensam meddelade allmänna bestämmelser om rätt för enskilde att å jord, hvarom fråga är, eftersöka och bearbeta vissa mineralier.

Innan rätten till inmutning å kronojord upphäfves och bestämmelser, sådana som de nyssnämnda, meddelas, synes ett måhända viktigare spörsmål böra komma under öfvervägande, det nämligen, huruvida icke rörande mineralfyndigheter å enskild jord bör komma till stånd en ny lagstiftning, byggd på principen, att dylika fyndigheter, i den mån de ej redan äro tagna i bruk af enskilde, tillkomma staten. Skulle något sådant anses önskvärdt, kan det ej gärna vara lämpligt att nu till fristående behandling upptaga frågan om mineralfyndigheter å kronojord och allra minst att åt bestämmelserna om dessa fyndigheters upplåtande till enskilde gifva annan egenskap än civillags. De nya stadganden rörande fyndigheter å enskild jord, som under nämnda förutsättning kunna ifrågakomma, måste nämligen uppenbart erhålla civillags natur, och tydligt är, att dessa bestämmelser, om de ock i viktiga hänseenden komma att skilja sig från motsvarande föreskrifter rörande kronojord, dock måste äga så mycket gemensamt med dessa senare föreskrifter, att en enhetlig legislativ behandling blefve så godt som nödvändig.

Anses principen om statens rätt till hittills obrukade fyndigheter å enskild jord böra genomföras, torde därför det nu föreliggande förslaget ej böra antagas, med mindre praktiska skäl af synnerlig vikt skulle befinnas kräfva, att förhållandena å kronojord omedelbart ordnas på sätt nu är åsyftadt, något som jag för min del måste betvifla.

Många hafva emellertid ställt sig bestämdt afvisande gentemot tanken att tillerkänna staten förfoganderätt till ännu oupptäckta eller obrukade fyndigheter å enskildt område, i det att de ansett en lagändring i denna riktning innebära ett obehörigt ingrepp i den bestående jordägarätten. Denna uppfattning kan jag för min del icke biträda, och med hänsyn till spörsmålets sammanhang med det till behandling föreliggande ämnet anser jag det ej vara ur vägen att här angifva grunderna för min mening i detta hänseende.

Hvad beträffar fyndighet, som ännu är fullkomligt okänd, lärer väl näppeligen något berättigadt intresse kunna kränkas därigenom, att en ny lag frånkänner jordägaren den andel i fyndigheten, som enligt förutvarande lag skulle tillkommit honom, därest fyndigheten blifvit upptäckt under

sistnämnda lags giltighetstid. Lika litet som från allmänrättsliga synpunkter något skulle kunna med fog invändas mot en lagstiftning, hvilken t. ex. minskade eller afskaffade jordägarens andel i nedgräfd skatt eller bottenfynd, som anträffades å hans ägor, lika litet synes grundsatsen om välförvärfvade privaträttigheters skyddande lida något verkligt afbräck genom en lagstiftningsåtgärd, sådan som den hvarom här är tal.

Beträffande åter redan kända eller förmodade men likväl icke under bruk varande fyndigheter — framförallt sönade grufvor — kunde det snarare synas, som om en lagändring i antydd riktning skulle leda till rättskränkning. Icke heller detta torde emellertid vara riktigt. Den rätt jordägaren skulle gå förlustig är ej efter gällande lagstiftning ovillkorlig utan går i händelse af inmutning från annans sida förlorad, om den ej göres gällande under grufarbetets början. Då således jordägaren redan nu vid äfventyr af rättsförlust kan tvingas att göra rättigheten gällande å en af hans eget bestämmande alldeles oberoende tidpunkt, kommer en ny lag, hvarigenom jordägareandelen i ännu ej inmutade grufvor tillägges staten, i själfva verket knappast att innebära annan ändring i jordägarens ställning, än att tiden för den nya lagens ikraftträdande kommer att i stället för de i nu gällande grufvestadga bestämda tider utgöra sluttermin för jordägarerättens utöfvande; och om öfvergångstiden göres någorlunda rymlig, torde i hvarje fall där en känd fyndighet besitter något verkligt värde jordägaren hafva tillfälle att genom inmutning för egen räkning eller andras intresserande för frågan tillgodose sina intressen i afseende å fyndigheten.

En annan fråga är, huruvida tillräckligt vägande skäl föreligga för en så genomgripande omgestaltning af grufslagstiftningen som den af mig nu berörda.

Jag skall här icke söka att från socialpolitisk eller näringspolitisk synpunkt ingå på detta spörsmål. Men från rättslig ståndpunkt kan jag ej underlåta att uttala tvifvelsmål, huruvida en lagstiftning, som lämnar enskilde möjlighet att tillägna sig ännu okända mineraltillgångar af måhända oberäkneligt värde, verkligen står i öfverensstämmelse med det rådande rättsmedvetandet. Anledning synes mig ej saknas att antaga motsatsen; ej heller torde det vara ur vägen att i lagstiftningen taga hänsyn till möjligheten af, att nya mineraltillgångar af högst betydande värde kunna upptäckas å enskild mark eller tekniska metoder uppfinnas, som förläna högt värde åt tillgångar, hvilka nu ej kunna tillgodogöras. Skulle på dylik väg stora rikedomar komma att hopa sig å enskilda händer, kan det befaras, att det allmänna tänkesättet skulle starkt reagera, måhända icke så mycket mot den lagstiftning, hvilken ledt till dylika förhållanden, som

mot det sakläge den framkallat; och det vore under dylika omständigheter kanske ej alldeles visst, att detta sakläge komme att från statens sida respekteras. Skulle emellertid staten drifvas till att, direkt eller på omvägar, till sin fördel inkräkta på rättigheter, som enskilda under hägnet af statens egen lagstiftning vunnit, måste sådant leda till ett betänkligt nedsättande af lagens och samhällsordningens helgd. Att staten såsom rättens handhafvare bör främst af alla söka undvika löftesbrott och afhålla sig från löften, hvilka ej under alla omständigheter kunna infrias, lär ligga i öppen dag.

Äfven bortsedt från spörsmålet om ny lagstiftning rörande mineralfyndigheter å enskild jord kan ifrågasättas, huruvida det är lämpligt att, såsom nu åsyftas, låta bestämmelserna om villkoren för enskildas rätt att tillgodogöra sig mineralier å kronojord falla utanför civillagens område. Det vill förefalla, som om normerna för så invecklade och för samhället i det hela så betydelsefulla rättsförhållanden som de här afsedda helst borde gifvas under den allmänna lagstiftningens mera betryggande former; och om än tillräcklig anledning ej synes mig föreligga att på denna grund afstyrka den tillämnade anordningen, anser jag dock ej vara ur vägen att uppmärksamheten fästes å frågan.

Hvad jag nu anfört sammanfaller i allt väsentligt med det yttrande jag under nästförflutna år afgaf i högsta domstolen vid granskning af då föreliggande förslag i ämnet. Med hänsyn till hvad sedan dess förekommit kan det synas ändamålslost att ånyo framhålla mina betänkligheter mot den anordning, hvarom fråga är, men jag har likväl ansett mig ej böra undertrycka den.

Utöfver hvad som yttrats i det föregående föranleder förslaget ej från min sida någon erinran.»

Justitierådet *Petrén* och Regeringsrådet *Wall*, hvilka ansågo sig icke böra i detta sammanhang ingå på frågan, huruvida inmutningsrätten borde upphävas jämväl beträffande enskild jord, lämnade förslaget utan anmärkning.

Justitierådet *Quensel* lämnade förslaget utan anmärkning.

Förslaget till lag, innefattande bestämmelser angående grufdrift å viss kronojord.

Lagrådet lämnade förslaget utan anmärkning.

Förslaget till lag angående ändrad lydelse af 2 kap. 3 § i lagen om nyttjanderätt till fast egendom den 14 juni 1907.

Lagrådet yttrade:

»Förbehållet om skyldighet för kronoarrendator att för beredande af tillfälle till undersökning eller tillgodogörande af mineralfyndighet afträda arrenderadt område föranledde vid högsta domstolens granskning af ett under nästförflutna år utarbetadt förslag i ämnet den erinran, att dylikt förbehåll ej borde få äga rum i afseende å andra mineralfyndigheter än dem, som enligt nu gällande bestämmelser i grufvestadgan vore inmutningsbara.

Högsta domstolen fann nämligen innebörden af uttrycket »mineralfyndighet» vara synnerligen oviss och ansåg, att om, såsom tänkbart vore, därunder komme att inbegripas bergarter sådana som granit eller gneis, detta skulle medföra en alltför långt gående osäkerhet i arrendatorns ställning och leda till onödig rubbning af den likställighet mellan kronan och annan jordägare, som i allmänhet gällde enligt nyttjanderättslagen.

Till hvad högsta domstolen sålunda anført ansluter sig lagrådet.»

Ur protokollet

Erik Ölander.

---

*Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet
å Stockholms slott fredagen den 11 februari 1910.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve TAUBE,
Statsråden: PETERSSON,
          HEDERSTIERNA,
          SWARTZ,
          grefve HAMILTON,
          grefve EHRENSVÄRD,
          MALM,
          LINDSTRÖM,
          NYLANDER,
          von SYDOW.

Efter gemensam beredning med cheferna för finans- och jordbruksdepartementen anmälde chefen för justitiedepartementet statsrådet Petersson lagrådets genom utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden den 17 december 1909 inhämtade utlåtande öfver förslag till lag om ändrad lydelse af 1, 3, 8, 10, 17, 22, 44 och 65 §§ grufvestadgan, till lag, innefattande bestämmelser angående grufdrift å viss kronojord, samt till lag angående ändrad lydelse af 2 kap. 3 § i lagen om nyttjanderätt till fast egendom den 14 juni 1907.

Efter att hafva redogjort för utlåtandets innehåll anförde föredraganden:
»På sätt af förevarande utlåtande framgår innebära de inom lagrådet gjorda anmärkningarna i hufvudsak endast ett upprepande af anmärkingar, som framstälts vid den granskning, högsta domstolen nästlidet år under-

kastade förslagen i ämnet. Då några nya skäl icke inom lagrådet framdragits, torde jag kunna till anmärkningarnas besvarande nöja mig med att hänvisa till hvad jag i dessa hänseenden yttrat i anföranden till statsrådsprotokollet den 19 mars 1909; och hemställer jag följaktligen, att de ifrågavarande förslagen allenast med vissa ändringar i redaktionellt hänseende måtte, jämlikt § 87 regeringsformen, genom nådig proposition Riksdagen till antagande föreläggas.»

Statsrådets öfriga ledamöter instämde i föredragandens hemställan;

och täcktes Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, med bifall härtill, förordna att till Riksdagen skulle aflätas nådig proposition af den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet

Erik Ölander.
